

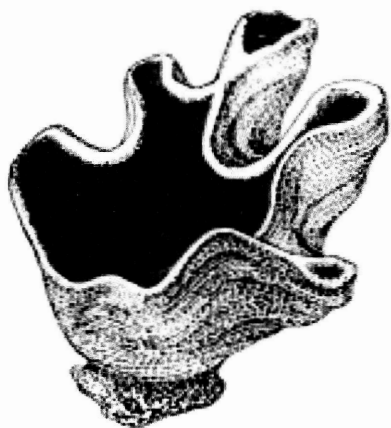
STENHUGGEREN

MEDLEMSBLAD FOR JYSK STENKLUB

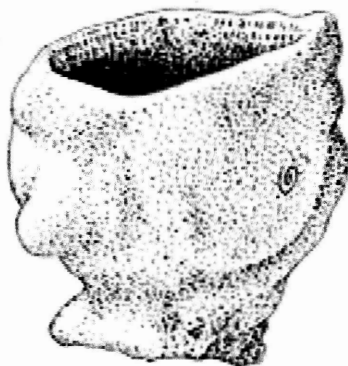
32. årgang nr. 4

december 2006

total nr. 114

Raphidomena contorum

Raphidomena faringdonensis

Stenhuggeren: Medlemsblad for Jysk Stenklub

Formand:	Annie Buus, Sandbakken 54 , 8270 Højbjerg	8627 8033
Medl. af best.:	Søren Bo Andersen, Engdalsvej 65A, 3.tv. 8220 Brabrand	8626 1733
Medl. af best.:	Hans J. Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J	8629 5518
Medl. af best.:	Ingemann Schnetler, Fuglebakken 14, Stevntrup, 8870 Langå	8646 7282
Kasserer:	Jytte Frederiksen, Myntevej 16, 8240 Risskov	8617 4697
Jysk Stenklub:	GIRO 1217380, Myntevej 16, 8240 Risskov	
Årskontigent:	125 kr. for enlige, 175 kr. for par i 2006	
Redaktør:	Karen Pii Pedersen, Skolesvinget 32, 8240 Risskov	8617 7876

Klubbens hjemmeside: <http://www.jyskstenklub.dk>

Medlems/adresselisten: Kan lånes til kopiering ved møderne på Åby Bibliotek

Klubblade fra andre klubber bedes sendt til formanden.

Værkstedet på Skt. Anna Gade Skole: Åbningstider

v/Hans Jørn Mikkelsen, Kjærslund 18, 8260 Viby J.	8629 5518
Tirsdag kl. 16.00-19.00 slibning v/Lillian Skov	8627 2120
Torsdag kl. 19.00-22.00 slibning/sølvarbejde v/Pia Jepsen (kun efter aftale)	8626 4440
Onsdag kl. 19.00-22.00 (kun efter aftale)	8615 4613

Husk af hensyn til de låste døre at ringe besked om, at du regner med at komme på værkstedet den og den dag.

Priser som hidtil:

Brug af slibeværksted 15 kr. pr. gang

Brug af sølvværksted 5 kr. pr. gang.

Indhold i dette nummer:

Side 3	Afsked med Åby bibliotek/Afskedsbegæring
Side 4	Kort over klubbens mødested foråret 2007
Side 5-6	Besøg på Næstved-Messen/Grusgravturen til det midt-jyske
Side 6-7	Fra istid til jura i Sussex, Oxford og Gloucestershire
Side 8-13	Til redaktørens postkasse
Side 13-14	Sjældent muslingefund
Side 14	Kæmpeøglen på Svalbard
Side 15-17	Fossiler fra Faxe Kalkbrud
Side 17	Kontingent 2007
Side 18	Fra stude til mammutter i Slesvig-Holsten
Side 19-20	Livet går videre
Side 22	Turist finder diamant i en park
Side 23-24	Det er helt stensikkert
Side 25-26	Det gik bare helt i fisk på Moleremuseet
Side 27-29	Knoglebrud løser hovedbrud
Side 30	Program for Jysk Stenklub foråret 2007

Afsked med Åby bibliotek

Efter 34 gode år på Åby bibliotek, må vi nu desværre sige farvel til de fine forhold vi har haft der, idet biblioteket er faldet for spareplanen i kommunen og derfor lukker fra 1. januar 2007.

Det er dog lykkedes, at finde nye lokaler for **forårssæsonen på Risskov bibliotek Fortebakken 1** og fra **efteråret 2007** og formentlig fremover, kunne holde vore klubmøder på **Viby bibliotek på Skanderborgvej 170 i Viby**.

Der er gode bus- og parkeringsforhold ved Viby bibliotek og vi må så håbe, vi bliver lige så glade for lokalerne der, som vi har været for dem vi har haft i Åby.

Afskedsbegæring

Efter 18 meget interessante og oplevelsesrige år ønsker jeg at fratræde min stilling som formand for "Jysk Stenklub" med udgangen af april 2007.

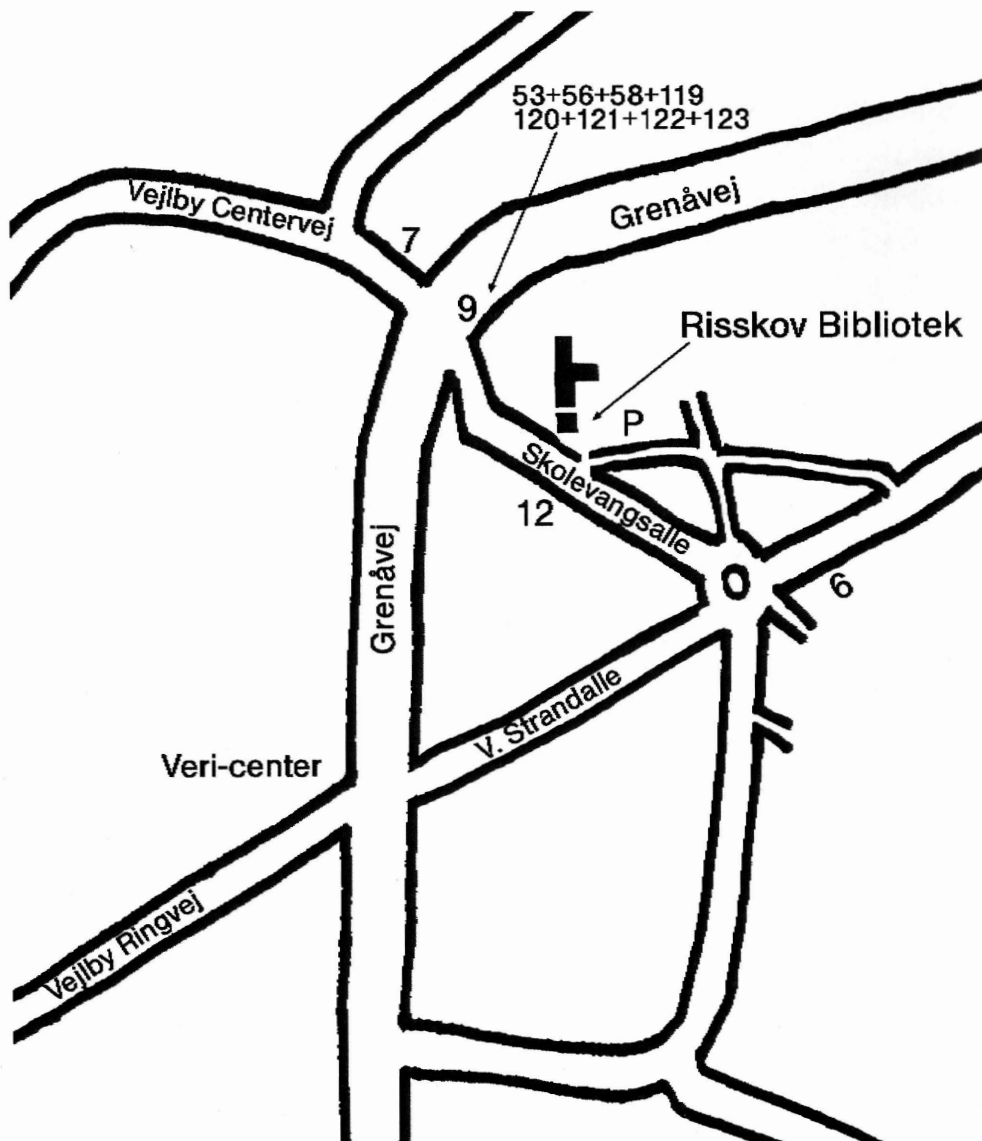
Beslutningen er **stensikker**, da jeg nu ønsker at gå på pension!!

Talrige kvalificerede medlemmer haves!

Med venlig hilsen
Annie Buus

Klubbens mødested foråret 2007

Risskov Bibliotek m. busforbindelser

Besøg på Næstved - Messen

Otte af vores medlemmer kørte tidlig søndag morgen d. 15.10. til Næstvedhallen for at besøge den lokale fossil-, mineral- og smykke-messe, som arrangeres af

Sydsjællands Amatørgeologiske Forenings Venner

Det er altid hyggeligt at gense fossilvenner fra andre klubber og disse var på denne messe rigt repræsenteret.

Dejlige gensyn med Lis, Peter og Skovbo fra Falster, Alice og Leif fra Faxe, Lis fra Møn, H.C. fra Fredericia, Conny og Lars fra Mols og Kurt, Finn, Torbjørn, Hans Henrik og Mogens fra S.A.F.

Alle kendte ansigter fra tidligere ture/ekskursioner i Jysk Stenklub regi.

På hjemvejen beundredes vore indkøb af fossiler, mineraler, CD-ROM'er om moleret og bøger om Danmarks geologi.

Særlig interesse vakte den nye bog om Faxe fossiler, som nogle af os havde fået den ene forfatter, Alice Rasmussen til at dedikere til os.

LIL

Grusgravsturen til det midt-jyske

Søndag 01. 10. kl. 9.45 mødtes 15 af vore medlemmer på en p-plads ved Horsens.

Herfra ville Niels Rask Petersen lede os til de grusgrave, hvortil vi havde fået adgangstilladelse.

Turen førte os til Nim hvor vi skulle besøge 3 grave.

Det blev en dejlig dag i venners lag med strålende solskin. En let brise og knap 20 graders varme.

Den blev kun skæmmet af jægeres kugler, der fløj hen over vore hoveder, og deres hunde, der rendt rundt blandt os for at finde dræbt eller anskudt bytte.

Skal man regne dagens "høst" ud efter de poser og rygsække, som blev slæbt hen til bilerne, da kaffetørsten begyndte at melde sig, må man kalde

det en udbytterig tur.

Af dagens fund kan nævnes:

Ølands- og Gotlandsmateriale, forkislet træ, skiffer med graptolitter, adskillige søpindvin fordelt på forskellige arter, Kertemindemergel-blokke med miniature snegle, muslinger og foraminifer, svampe, sten med flotte dendritter og nogle sten med bånd i en fantastisk irgrøn farve.

Tilbage til den førnævnte kaffetørst.

Efter 5 timers ”jagt” gik turen nu til Niels’ hjem, hvor kaffen ventede.

Den blev sammen med Kajs hjemmebag nydt i haven, inden vi gik ind for at beundre fossilsamlingen.

Det er utroligt, så meget Niels har samlet på den korte tid, han har haft denne hobby. Hvad kan det dog blive til med tiden.

LIL

Fra istid til Jura i Sussex, Oxford- og Gloucestershire

I September 2006 tog 14 mennesker igen turen over en fredelig flad Nordsø med store forventninger til de nye og gamle lokaliteter der stod på programmet. Første stop: Isle of Wight ved Rocken End i solskin med både ammoniter, brachiopoder og snegle. Selvom ingen fik hele palmestammer med hjem denne gang, var det en tilfreds flok der indtog den traditionelle forfriskning på The Buddle Inn.

Om aftenen på vandrehjemmet i Arudel gav den erfarne turleder David Bone os en grundig gennemgang af Sussex’s geologi og viste mange eksempler på de fund vi ville have kunnet gøre, hvis tidevandet havde været med os i Bracklesham og Bognor Regis. Ude i landskabet repeterede vi næste dag og travede gennem dale og op på høje, mens David udpegede seværdighederne for os.

Tidevandet tillod os kun at stifte et overfladisk bekendtskab med Brackleshams berømte fossilrigdom. De gode banker blev aldrig blottet, men alligevel lykkedes det i rallet at finde de kæmpestore foraminiferer *Nummilites laevigatus*, de meget store muslinger *Cardita planicosta* og deres mindre søster *Cardita planicosta suessoniensis* og flere fragmenter af rokkemunddele og fiskehvirvler.

Nu stod der Oxford og Gloucestershire på programmet. Luxsuscaravans og veltilberedt kromad ventede os de næste par dage. Først en hel dag på Oxford

Natural History Museum. En arkitektonisk og en museumshistorisk perle, som Niels Laurids Viby beskrev i sidste nummer af Stenhuggeren. De fine samlinger fra Oxfordområdet hjalp os til at få sat navn på mange af sidste års farringdonfund. Farringdons er berømte, og vi fandt pæne stykker også i år. Knusetænderne derimod var det småt med, men et par pæne tænder af krøkdiller og havøgler blev det da til. Og en pæn stor hvirvel.

Ingen af os havde været i Blockley før, men omtaler i Fossilien og Deposits havde spændt forventningerne højt. De blev indfriet allerede den første time. Snegle, muslinger, brachiopoder, belemnitter og ammonitter blev pillet op af det tilpas fugtige ler. Begejstringen blev ikke mindre da vores opsynsmand på eget initiativ hele to gange skrabede af og vendte bunker for os. Som om det ikke var nok førte han os ud forbi bunken med frasorterede ammonitter. Mødet med denne gavmilde samler var en af turens mange uventede oplevelser. Den senviktorianske tweedfabrik i Chippingnorton med "svupperen" på taget glemmer vi heller ikke lige med det samme.

Jeg tror ikke, at nogen af de mange ture som Linda har beriget os med har kostet så meget hovedbrud under planlægningen og gennemførelsen. Vi må allesammen være taknemmelige for at hun ikke sig slå ud af at der ikke kunne skaffes tilladelser nok til en hel uge i Oxfordområdet, at tidevandet i Sussex ikke var det optimale at vi blev nødt til at bo på vandrehjem, at forplejningen i Arundel går over i historien som en jævnbyrdig konkurrent til Kipp's bead and breakfast i Canterbury, at de syngende og de bedende vandrefugle ydmygt besatte undervisningslokalet, at Mette faldt og brækkede sin skulder, at Kajs knæ gjorde knuder osv. Det var trods alle odds en fremragende tur.

Det var et scoop at Dorthe Christensen - tidligere Hadstenpige - fik David Bone til at undervise os, så vi kom berigede fra Sussex trods få fund. Kjeld kørte, pakkede og parkerede trods svære odds ved vandrehjemmet i Arundel og i Oxford. De hensynsfulde bilister i den engelske trafik forvandler sig til anarkister når de skal af med bilen.

På nettet ligger der rigtig meget om de ovenfor nævnte lokaliteter. Brug evt. <http://www.ukfossils.co.uk/> som udgangspunkt.

Farringdons svampe kan ses på <http://www.farringdon.org/hysponges.htm>

og Anders E. Richters artikler om Blockley og Farringdon kan ses i Fossilien.

Til redaktørens postkasse

Man tager: Nogle kilo tør gipspulver, en stor dunk vand, en spand og en gammel sæk eller to. Og så er man klar til at samle fossiler.

I et tidligere nummer beskrev jeg mine oplevelser sidste vinter omme i England. Og i følgebrevet til Karen nævnede jeg en passant, at jeg nok ikke kunne vise fossiler frem her i efteråret, da jeg måske var på en studietur til USA.

Well (som vi siger derovre), jeg fik ikke vist fossiler frem, da jeg kom af sted over Atlanten – og af hensyn til de, der er gamle nok til at have fået læst 'Rejsen til Amerika' højt som barn, må jeg korrigere en ting: Der ligger ikke guld på gaden, snarere tværtimod. Men det vender jeg tilbage til.

Allerførst: Det var en længere tur, hvor jeg primært kiggede på bygninger, denne gang dog ikke museer med fossiler. Og hvor interessante disse end måtte være - vidste nogen, at Missouri midt inde i landet er en jordskælvs-zone, hvor man i stedet for en regulær kælder med teknik rum laver en krybekælder med gigantiske støddæmpende fjedre? – så skal jeg ikke fordybe mig i arkitekturens mysterier.

MEN når man er væk i lang tid, så er der jo en weekend, hvor man alligevel ikke kan få fat på folk, der gerne vil vise bygningers inde frem.

Hvad gør man så? Ja, på en anden studietur til New York styrtede mine kvindelige kolleger ud med rødglødende kreditkort, for alle de rigtige butikker havde åbent – og vi taler ikke billige dagligdags produkter som Gucci eller det, der er værre.

Men nu har jeg ikke et videre veludviklet indkøbs-gen. Så jeg sprang på et fly til Denver, og skiftede til et meget lille propelfly til Casper, Wyoming. Hvor jeg har en bekendt, som jeg samlede fossiler sammen med nede i Solhofen området sidste sommer.

OG DET AT HAVE NOGEN, SOM KAN BANE VEJEN, ER ALTAFGØ-

RENDE FOR AT SAMLE OMME I AMERIKA.

Ganske vist er reglerne for fossilsamling meget forskellige fra stat til stat – i Florida er reglerne næsten som i Danmark, i andre stater er det næsten umuligt at foretage lovlig indsamling, i alt fald for en udlænding.

Men helt generelt er der to situationer:

Retten til de fossiler, der er på et stykke jord, kan være statens – det være sig på regulær state property, men også på statsjord, der bruges af en ranchejer på licens.

Og der skal man IKKE gå og samle ting op – hvis der skulle dukke en fra ordensmagten op, så har man STORE problemer. Og kommer til at betale en mindre formue i bøder.

Men der kan også være tale om privatejet jord. Og så ejer rancheren de fossiler, der måtte være. Punktum.

Så man SKAL have lov – og det skal lige nævnes, at alle ranchere kører rundt med en riffel, naturligvis for at skyde coyoter, men antagelig må de også gerne skyde illegale fossilsamlere.

Nå, vi fik lov et par steder.

Og det i sig selv var interessant, først kører man ud i sin store, amerikanske 4-hjulstrækker (vi snakker ikke den diminutive type, som er nødvendig, hvis man bor på Strandvejen nord for Hellerup) på noget asfaltvej. Men det bliver hurtigt til grusvej – først i god stand, senere så afgjort ikke. Så bliver det jordvej. Og til sidst, efter man har spurgt om lov, kører man ude på prærien, og sidder snart og debatterer, OM det her er hjulspor eller om det bare er et sted, hvor der har gået køer.

MEN efter denne meget laaange indledning, så lad mig fortælle om et par steder, hvor vi var.

Et rigtigt spændende sted var en ranch, hvor de for nogle år siden havde fundet en T-rex (som nu - efter at en masse advokater har tjent formuer - er end på et museum: Jeg var blevet nøje indterpet, at jeg IKKE måtte nævne ordet 'museum', det får mr. Hamilton til at lette 4 meter i raseri).

Men her lå faktisk stumper af dino'er ikke langt fra huset. Der er ikke mange sten ude på prærien, men lige dér var de fleste af dem, som jeg så, en stump af en knogle. Og så er det, at man er dybt frustreret over, at man kun må have 20 kg inkl. tøj etc. med hjem i flyet over Atlanten.

Men jeg fik da lidt stykker med hjem – og mrs. Hamilton syntes, at når jeg nu havde rejst så langt, så skulle jeg da lige have et pænt stykke med til

Danmark, så hun kom med et stykke af et ribben, hun havde fundet.

Men det RIGTIG spændende var en microsite.

Når man læser amerikanske fossile bøger tales der meget om 'outcrops'. Som jeg troede var klipper, der stak op af jorden. Det er det normalt ikke derude, det er huller, hvor vinden har gravet store gryder ned i det sand, som det meste af prærien ligger på.

Og hvis man er heldig (eller vedholdende, min bekendte havde for et par år siden brugt en sommerferie på at vandre meter for meter hen over Hamilton Ranch for at checke hvert eneste outcrop), så kan man finde en microsite.

Sandlagene kommer primært fra flodaflejringer. Og når der i en flod er gryder i bunden, så falder alle mindre ting ned på bunden. Så en microsite typisk et sted, hvor erosionen graver ned gennem sådan en 'fossil' flodgryde.

Der, hvor vi var, var der reelt ikke andet at se end vel 3 x 10 meter af en sandskråning ned i et hul, med en myretue på toppen.

Men når man har brugt et par timer på at krybe op af skråningen, mens man omhyggeligt piller alt op og studerer det, ja så har man en lille pose med for eksempel:

- Små tænder fra to arter af krokodiller –
- Tænder fra Hadrosaur (ikke pæne, men hvad gør det) –
- Tænder fra Triceratops (heller ikke pæne, og det gør heller ikke noget) –
- Små tænder fra to arter af Theropoder (rovdinosaurer) –
- Diverse ting i fisk inklusive fine blanke skæl fra Lepidotes –
- Stykker af skjold fra flere arter af skildpadder -
- Og en række små knogler.

Nogle er knoglerne definitivt fra dino'er, for eksempel er der en knogle fra tåen af en theropod. Men flere af de sidste, som er meget små, er antagelig fra pattedyr, der levede i slutningen af kridt.

For her kommer myretuen ind i billedet. Den lignede såmænd en dansk tue, som vi kender dem ude i skoven. Men der er bare ikke grantræer ude på prærien. Myrerne må lave deres tue af små 3 til 5 mm store sten – OG hvad de ellers kan finde. Så den kigges også igennem, sten for sten.

For eksempel lå der (ud over en 3 mm stor hudpig med fæsteplade fra en rokke) også en tand fra en Multituberculat. Et typisk pattedyr fra øvre kridt.

Nå, det var så øvre kridt.

Men vi var også på en anden ranch, hvor der var oligocæne outcrops. De 'rigtige' lag er fra bunden af lagserien, meget sandholdt ler, hvor jeg for eksempel fandt underkæbestykker fra to forskellige oreodonte (hvis man forestiller sig et lidt buttet får uden pels, så har man en oreodont).

Vi kiggede nu også i den øvre lagserie. Store dele af den ligner i struktur og hårdhed en almindelig dansk vejflise – bortset fra, at 'fliserne' her var ca. 2 x 2 x 0.5 meter i størrelse. Generelt er denne del af lagserien typisk ikke særlig fossilrig.

Men pludselig fandt jeg en buet fordybning i randen af en af kæmpefliserne, hvor der tilsyneladende sad knogle i bunden. Det kunne være et underskjold fra en Stylemus skildpadde, som er et typedyr i disse lag. Så vi gik i gang med at blotlægge lidt for at se, om det var tilfældet.

Efter en times hård arbejde med små mejsler så det mere og mere mærkeligt ud. Og pludselig begyndt vi at blotlægge tænder.

Det er nemlig en vel 40 cm lang venstre underkæbe fra et næsehorn – antagelig en ung Hyracodon.

Og her kommer gipsen ind i billedet! Sammenlignet med den 'flise', som knoglen sidder i, kunne kæben lige så godt have været lavet af porcelæn!

Så ud over, at man konstant stabiliserer blotlagte stykker med plexigum, så er det IKKE noget, man præparerer på ude i felten.

Først fjerner man så meget, som man nu tør og kan, af det overskydende materiale.

Så laver man en 'plaster jacket': Man pakker de blotlagte dele ind i stanniol, blander et par kg våd og ret tynd gips, river strimler af de gamle sække og væder dem i gipsblandingen – og pakker det hele ind i en tyk bandage.

NÅR denne er stivnet, mejsler man en blok på en 40 til 50 kg løs – og kører den hjem til min bekendte, som til vinter vil bruge de nødvendige uger på at præparere den ud med minitrykluftbor.

Og det skal lige bemærkes, at fra jeg fandt rillen i stene, til vi havde en blok, der kunne tages med hjem, ja så gik der 6 timers hård arbejde. I en temperatur på højst 5 grader – det havde sneet aftenen før! Først i september! Men den temperatur havde én fordel: Når hænderne er frosne nok, så mærker man ikke de utallige gange, man slår forkert!

Ja, det var så en beretning fra det store udland.

Og jeg må indrømme, at det var en forrygende oplevelse – selv de små

klapperslanger, som vi så, gjorde deres til at øge charmen. (De VAR små, på størrelse med en dansk hugorm. Og med nogenlunde samme svage gift, så de var ikke noget at få kvababbelse over.)

Men det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg gerne vil derover en anden gang!

Niels Laurids Viby

Thorsø, den 29.10.2006

PS 1: Der var også andre ting såsom et sted i vejkanten med ammonitter og nogle plantefossiler på den først nævnte kridtlokalitet. Og det vejer jo alt sammen – jeg efterlod min hammer for at få præcis 20 kg med i kufferten!

PS 2: En vigtig detalje: Ude på prærien er man RANCHER, ikke 'farmer'. De sidste er sære typer, der går og roder i jorden. Rigtige mænd skubber køer.

PS3: Vi taler om Lance Formation (Maastricien), Pierre Shale Formation (Campagnien) og White River Formation (Oligocæn).

Sjældent muslingefund

Af Joan Thora E. Laurberg

Sakset fra Skive Folkeblad d. 23. okt. 2006

Fundet af en samling af snegl og muslinger i flere størrelser er blevet fundet på Fur. Sådant et stykke findes ikke på Fur Museum, og personalet har aldrig tidligere set et lignende stykke.

Det fortæller konstitueret leder på museet, Bo Pagh Schultz, der blev præsenteret for fundet i forbindelse med de mange arrangementer, der i løbet af efterårsferien blev afviklet fra museet.

Finderne er familien Lauersen fra Langå, der består af faderen Rene, moderen Vibeke og sønnen Jakob.

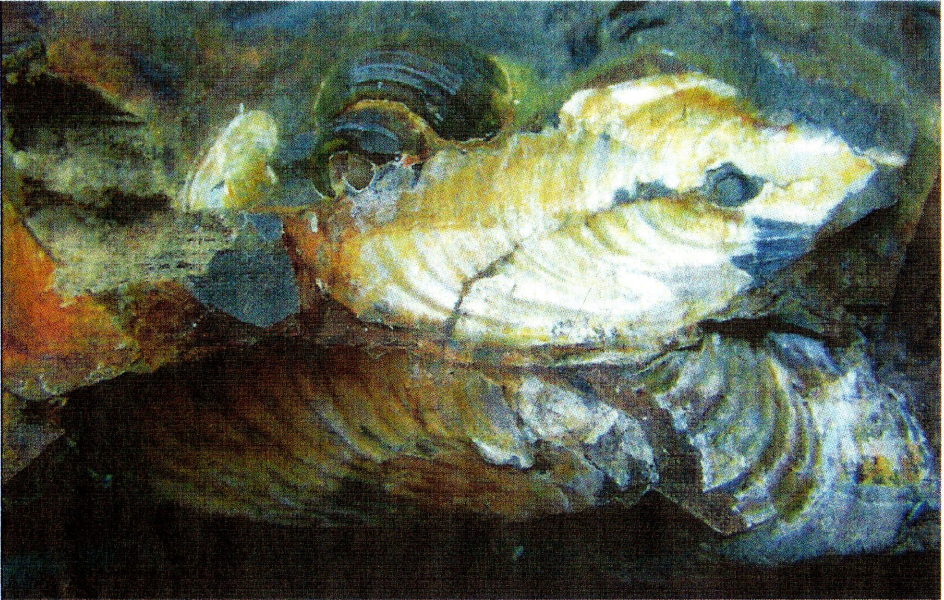
-De har fundet en blok med snegl og flere størrelser af muslinger, hvor perlemor tilmed er bevaret. Sådant et stykke har vi ikke på museet, og vi er ikke tidligere blevet forevist sådan et stykke, siger Bo Pagh Schultz.

Blokken er en cementsten på 10 gange syv gange syv centimeter, hvor der

sad store og små blåmuslinger med perlemoren bevaret. Ved siden af sad en stor konksnegl, og desuden var der i fundet et lille stykke drivtømmer, fortæller museumslederen.

-Alt sammen liggende i et askelag, der på den måde fortæller historien om et stykke drivtømmer, der med sin last af muslinger og snegle drev rundt på molerhavet, mens den vulkanske aske fra Nordatlantens sydende vulkaner regnede ned over Europa.

-Skæbnen ville, at træstykket sank netop der, hvor naturen dannede moleret, som evner at bevare fortiden i detaljer, tilføjer Bo Pagh Schultz. Fundet hører nu til blandt museets udstillede klenodier og udover et "mange tak" har familien fra Langå fået en dusør for fundet, som de gjorde ved Furs kyst.

Store og små blåmuslinger, en konksnegl og et lille stykke drivtømmer fundt sammen for millioner af år siden. Nu er det fundet ved kysten på Fur og er blevet en del af øens museums udstilling.

Privatfoto.

Kæmpeøglen på Svalbard

Verdens første komplette fossile eksemplar af kæmpeøglen pliosaurus er fundet på den norske ø Svalbard.

Henning Mols

hm@metroexpress.dk

”Forestil dig et dyr så langt som en bus og med tænder så store som bananer. Tænder der sidder inde i et hoved så stort, at en voksne mand kan lægges på tungen og sluges hel”.

De to norske videnskabsmænd Jørn H. Hurum og Hans Arne Nakrem fra Naturhistorisk Museum i Oslo lægger ikke fingere imellem, når de skal beskrive deres seneste sensationelle fund: et komplet fossilt eksemplar af kæmpeøglen pliosaurus. Øglen har fået tilnavnet ’Monstret fra nord’ på grund af sin frygtindgydende størrelse.

”Der findes ingen hele skeletter, og derfor vil fundet få stor betydning i forståelsen af disse kæmpemonstre,” forklarer forskerne.

Monstret fra nord levede for 150 millioner år siden i de kolde farvande mod nord. Øglen er den største rovøgle, der har levet nogensinde, og de frygtindgydende dyr levede af fiskeøgler og svaneøgler i havet. Det komplette skelet blev fundet i en øde egn på Svalbard, som forskerne betegner som et rent skatkammer af fossiler. På få dage i au-

gust blotlagde forskerne 28 skeletter af havøgler, langt mere end man har fundet andre steder i verden. Fundet har vakt opsigt verden over, og det er langt fra tilfældigt, forklarer museumsdirektør Thomas Secher Jensen, Naturhistorisk Museum.

”Som naturvidenskabsmænd lever vi af at fylde huller i vores viden. Men i de senere år er vi blevet meget klogere på dinosaurernes tid og deres liv. Dinosaurerne fortæller os samtidig en masse om vores egen udviklingshistorie som mennesker. Det er mærkelige vildskud fra den tid, som er gået hen og er blevet til det liv, til os, som vi kender i dag. Derfor fascinerer historierne os, siger han. Interessen for dinosaurer er samtidig medieskabt, mener han.

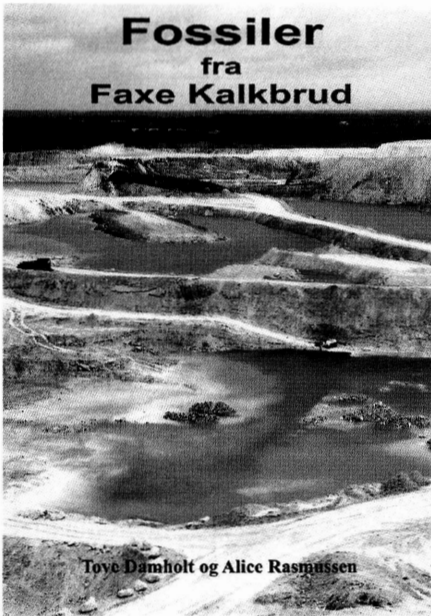

Naturhistorisk Museum Oslo

■ Dinosaurerne levede for ca. 200 millioner år siden.

■ Dyrene havde deres storhedstid i juratiden (210 til 150 millioner år siden).

■ Dinosaurerne uddøde for ca. 65 millioner år siden som følge af meteornedslag, klimaforandringer eller vulkanudbrud.

Fossiler fra Faxe Kalkbrud
af Tove Damholt og Alice Rasmussen.

Bog anmeldelse ved Søren Bo Andersen.

Jeg ved ikke, hvor stort førsteoplaget af denne lille bog er, men jeg gætter på, at det ikke kan vare længe, førend man må gå i gang med næste oplag. Denne bog er et "must" for alle, som interesserer sig for danske fossiler i almindelighed og for danienfossiler fra Faxe Kalkbrud i særdeleshed. Familien Rasmussen i Fakse omfattende den ene af forfatterne, Alice Rasmussen, og sønnen Leif Rasmussen er i sten- og fossilsamlerkredse kendt for at have formidable samlinger fra især de sjællandske kridt- og kalklag.

I denne lille bog, som forfatterne selv kalder for et "billed-atlas", har vi mulighed for at nyde dele af den omfattende samling af fossiler fra Faxe Kalkbruds lag af koralkalk og bryozokalk. Fossilerne er dels bevarede skaller og skeletdele af calcit og dels aftryk i den hårde kalksten efter nu opløste (især snegle-) skaller. Forfatterne har fremstillet siliconegummi-udfyldninger af disse huller, således at vi nu ser snegle- og muslingeskal-lerne, som de oprindelig så ud. Disse afstøbninger er af fotograferings-tekniske grunde blevet pudret med det gulligbrune limonit-pulver. I billedatlasset bringes omkring 200 virkeligt gode fotografier, hvoraf mange

er nærfotos, som viser fine detaljer og strukturer på fossilerne. Alle dyregrupper, som er kendt i Faxe Kalkbruds lag, er repræsenteret i bogen, om end de nok ikke er repræsenteret her i samme forhold som i naturen. For eksempel er der mange flere snegle, og især en mængde meget små arter, der ikke har fundet plads i bogen. Især store og spektakulære sneglearter vises. Og det skal siges, at mange af de viste billeder er meget bedre end det, der tidligere er bragt i både hel- og halvvidenskabelige arbejder. Krabberne er meget smukt repræsenteret med meget flotte eksemplarer. Den overvejende del af fossilbillederne er navngivet med gruppe, slægts- og eventuelt artsnavn. Og hurra!, ved alle billeder er det angivet, hvad størrelsen af fossilet er, og yderligere kan det ved et antal på 1, 2 eller 3 stjerner være angivet, hvor sjældne visse af fossilerne er i Faxe Kalkbrud.

Dette billedatlas hører til ved enhver tur til Faxe Kalkbrud eller til bagefter, når fundene skal bestemmes. Fossiludvalget er meget typisk for det, man ville forvente af et fortidigt koralrev i et varmt hav. For studerende og andre, som interesserer sig for fossile faunaer, vil nærværende bog fint kunne indgå som en dokumentation af revets faunasammensætning. For tiden antages det, at hvis man tæller alt med fra foraminiferer til krokodiller, når man måske op i nærheden af 750 forskellige arter, så når bogen bringer 200 billeder, hvoraf der selvfølgelig arts-mæssigt er gengangere, er det virkelig en god del af det, man normalt ville forvente at kunne finde. Forfatterne viser derudover nogle meget karakteristiske og nogle meget specielle fossiler, som man måske næppe finder selv, men som vi heldigvis her har fået mulighed for at se.

Der er meget lidt tekst i bogen – Faxe-faunaen placeres tidsmæssigt og klimamæssigt, og der fortælles lidt om de forskellige stenarter – det er alt, men det gør slet ikke noget, for det er billedmængden og billedkvaliteten sammen med navngivningen, som gør denne bog så brugbar, ja værdifuld for den fossilinteresserede – og så vil den nok være forholdsvis let at bruge selv for udlændinge, som ikke mestrer det danske sprog. Måske vil det dog alligevel være formålstjenligt i et kommende oplag at internationalisere bogen lidt mere ved at bringe overskrifter og gruppenavne på flere sprog (tysk og engelsk).

Med den lave pris på bogen (65 kr.) må den oplagt blive en bestseller.

FAKTA:

Fossiler fra Faxe Kalkbrud
af Tove Damholt og Alice Rasmussen
Format: 15 cm x 21 cm
Udgivet af Østsjællands Museum, 2005
ISBN 87-983945-7-6
44 sider, pris: 65 kr.

Yderligere info om familien Rasmussens samling af bl.a. Faxe-fossiler:
<http://leif.r.hjem.wanadoo.dk/index.htm> (Leif Rasmussens hjemmeside)

Søren Bo Andersen
Geologisk konservator
Geologisk Institut
Aarhus Universitet

Husk at betale KONTINGENT 2007

På bladets midterside er indsat et girokort, som kan benyttes til indbetaling af kontingent for 2007.

Enkeltpersoner kr. 125,-

Par kr. 175,-

Kontant afregning på medlemsmøderne modtages også gerne.

Naturalier modtages ikke.

Kontingent skal være indbetalt inden generalforsamlingen og allerhelst inden udgangen af januar måned.

Fra stude til mammutter i Slesvig-Holsten Normarkhalle september 2006

En dag hvert år rykker stensamlere ind i den gamle kvæghal i Rendsburg. De sælger ud af deres overskud. Store kasser af upræpareret materiale går til beskeden enhedspris, enkeltstykker sælges og ledsages ofte af finderens beretning om fundstedet. Selv på den store Hamburgmesse har vi aldrig set så mange tyske fossiler på en gang. Ideen til et besøg på Rendsburgmessen opstod i sommerens løb. En hurtig prøvetur blev aftalt og Linda fandt oven i købet frem til et par fossiludstillinger i Flensborg. Det var derfor kun fossilsamlere der deltog i turen i år. OG DET VAR EN SKAM. For mindst halvdelen af de udbudte stykker på messen var mineraler. Fine stykker til overkommelige priser... På turen op til Flensborg var der en pakken op og visen frem af gode fund.

I *Naturwissenschaftliches Museum* på Museumsberg i Flensburg nåede vi lige en særudstilling med flotte silur-fossiler fortrinsvis fra Gotland, men museet er stort og det kan vi roligt besøge en gang mere.

Og så lige før lukketid tid et alt for kort besøg i den nye udstilling i Eiszeithaus, Mühlenstrasse 7, som dels byder på et indblik i den slesvig-holstenske istidsgeologi og dels rummer en stor samling af lokale løseblokke. Samlingen er kun åben onsdag og søndag eftermiddag. Men tag derned.

Linda fortjener en stor tak, fordi hun greb en lille notits om Rendsburgmessen i tidsskriftet Fossilien og fik stykket en meget udbytte- rig udflugt sammen. Det er forhåbentlig ikke sidste gang der bliver lavet tur til Rendsburg, og så kunne det være rigtig dejligt med et par mineralfreaks i selskabet.

”Livet går videre”

Det er ikke let at blive et fossil. Den skæbne, der bliver over 99,9 procent af alle levende organismer til del, er at blive komposteret til intethed. Når din gnist er væk, vil alle dine molekyler blive pillet af dig og genbrugt i et andet system. Sådan er det bare. Selv hvis du får en plads blandt de mange få organismer, under 0,1 procent, som ikke bliver fortæret, er chancerne for at blive et fossil meget små.

For at blive et fossil skal der ske flere ting. For det første må man dø det rigtige sted. Kun omtrent 15 procent af samtlige bjergarter kan bevare fossiler, så det nytter ikke at dejse omkuld på et sted, hvor der skal være granit i fremtiden. Rent praktisk skal den afdøde begravnes i sediment, hvor der kan dannes et aftryk, som af et blad i vådt mudder. Eller også skal man gå i opløsning uden kontakt med ilt, hvorved molekylerne i knogler og andre hårde legemsdele (og yderst sjældent også de blødere dele) kan blive erstattet af andre mineraler, sådan at der opstår en forstenet kopi af originalen. Når sedimenterne med fossilet dernæst presses og foldes og skubbes ufølsomt rundt af Jordens processer, skal fossilet på en eller anden måde kunne bibeholde en genkendelig form. Og endelig skal det, hvilket er det vigtigste, efter snese eller måske hundreder af årmillioners glemsel findes frem og bedømmes som noget, der er værd at gemme på.

Kun omkring en knogle ud af en milliard, mener man, bliver et fossil. Hvis det forholder sig sådan, vil kun omkring 50 knogler eller et kvart skelet blive tilbage efter alle nulevende amerikanere - nemlig 270 millioner mennesker med 206 knogler hver. Dermed er der dog ingen garanti for, at så meget som bare en af

disse knogler faktisk kommer for dagen. Med tanke på, at de kan blive begravet hvor som helst inden for et areal på 9,3 millioner kvadratkilometer, hvoraf en ubetydelig del nogensinde vil blive vendt og så meget mindre undersøgt, ville det faktisk være lidt af et mirakel, hvis de kom for dagen.

Fossiler er på alle måder forsvindende sjældne. Hovedparten af alle de organismer, der har levet på Jorden, har overhovedet ingen spor efterladt sig. Det er blevet anslået, at mindre end 1 ud af 10.000 arter findes som fossil. Det er i sig selv en forbløffende forsvindende brøkdelen. Hvis man imidlertid godtager den almindelige opfattelse, at Jorden har frembragt 30 milliarder arter, og samtidig at der ifølge Richard Leakey og Roger Lewins (i *The Sixth Extinction*) findes 250.000 fossile arter, reduceres brøkdelen til kun 1 ud af 120.000. uanset hvad, råder over en yderst mager smagsprøve på alt det liv, som vores klode har avlet

Ydermere er det eksisterende materiale håbløst misvisende. De fleste landdyr dør naturligvis ikke i sedimentet. De ender deres dage i det fri og bliver ædt eller rådner eller svinder hen til intet. Fossil materialet er følgelig næsten absurd fortegnet til fordel for havets skabninger. Omtrent 95 procent af de fossiler, vi råder over, stammer fra dyr, der engang levede under havets overflade, for det meste på lavt vand.

Begyndelsen af kapitlet "*Livet går videre*" fra "*En kort historie om næsten alt*" af Bill Bryson, Gyldendal 2005.

ANKU

Silver and Stones ApS

— Sølv–Sten–Mineraler–Maskiner–Udstyr —

ANKU Silver and Stones er leveringsdygtig og lagerfører alt til stenslibning til guld/sølvsmedearbejde samt værktøj og materialer til fedtstensarbejde og knivfremstilling. Udstyr til mineralbestemmelse, geologarbejde samt stenhugning, og værktøj for modelbyggere af både, biler, tog og andet. Vi leverer til institutioner, erhverv og private.

* Vi har maskiner til savning, slibning og polering af sten samt hjælpeværktøj, slibe/polerpulver og kemikalier. Vi har selv udviklet en serie maskiner (Anku universalmaskiner), nogle til privat brug og nogle til institutionsbrug. Vores maskiner er særdeles brugervenlige, de hverken ryster, støjer, sprøjter eller ruste.

* Vi har alt i værktøj, maskiner, tilbehør, kemikalier samt ædelmetaller, titan og uædle metaller og uædle metaller i plade, tråd, rør profiler profiler til smykkefremstilling.

* Vi har halvfabrikata, meterkæder og færdige kæder i ægte og uægtmaterialer.

* Vi har analyseudstyr til mineralbestemmelse.

* Vi har udstyr til geologisk feltarbejde, værktøj (Estwing), kompasser, kikkerter, bæltter og andet.

* Vi har faglitteratur til alle ovennævnte arbejdsområder.

* Vi har rå-sten, sten i skiver, tromlepolerede sten og krystaller.

Vores adresse er: ANKU Silver and Stones, Godthåbsvej 126-128,
2000 Frederiksberg

Telefon: 38 87 41 70. Fax: 38 88 60 06. E-mail: anku@anku.dk

Besøg vores forretning på ovennævnte adresse.

Forretningens åbningstider: tirsdag, onsdag, torsdag kl. 11-17.30,

Fredag kl. 12-17.30, samt den 1. lørdag i måneden kl. 10-13.00

Vores katalog kan ses på hjemmesiden: www.anku.dk

Turist finder diamant i en park

En amerikaner har fundet en strålende souvenir i Arkansas.

Sakset fra Politiken .dk
Af Nadia Claudi

Den er ikke så stor, men en hel del mønter værd. - foto: AP/ ARKANSAS STATE PARKS.

Den er lille, lysegul og fundet i en park.

Alligevel kan man betegne Bob Wehls fund i park the Crater of Diamonds State Park i Murfreesboro i Arkansas som et ultimativt ferieminde.

Den 5.47 karat diamant, han har fundet, vurderes at kunne være flere hundredetusind kroner værd. Det skriver AP.

Ligner et bolsje

”Ved første øjekast tænker man på et lemonbolsje”, siger inspektøren i parken, Tom Stolarz ifølge AP. Han fortæller, at diamanten ikke har nogen synlige fejl.

The Crater of Diamonds State Park er den eneste af sin slags, hvor besøgende har lov til at søge og beholde diamantfund.

Bob Wehl fra Wisconsin har fundet den andenstørste diamant i parken i år. Den største blev fundet af et par fra Texas, der fandt en brun 6.35 karat diamant i september.

Hvid diamant den største

Parken vurderer ikke værdien af de diamanter, som turisterne finder. Men en 4.21 karat diamant, der blev fundet i parken i marts, blev af en ekspert fra New York vurderet til at være mellem 90.000 og 350.000 kroner værd.

Den største diamant, der nogensinde er fundet i USA, blev samlet op i Arkansas i 1924. The Uncle Sam kaldes den hvide diamant, der er på 40.23 karat.

Denne stensikre kopi af en skovøkse har Ivan Andersen selv hugget af sin yndlingssten, flint

Det er helt stensikkert.

Flintesmeden fra Bjødstrup blev bidt af sten.

Sakset fra Sommeravisen Syddjurs d. 13. juni 2006

”Du kan pille en flintesten fra hinanden, sådan bare skrælle det ene lag efter det andet af, som på en salami”. Sådan lyder det fascineret fra flintesmeden i Bjødstrup. Den selvlærte flintesmed viser flere gange om ugen rundt i sit lille stenmuseum i Bjødstrup på Helgenæs.

Det lille museum er indrettet i de tidligere staldbygninger på familiens gård, der selvfølgelig hedder ”Stengaarden”.

Her viser Ivan Andersen hvordan stenalderfolkene for flere årtusinder siden lavede våben og redskaber af det dengang højteknologiske materiale; Flintesten. Selv har han været bidt af stenalderen siden barnsben og det var en stenøkse i flint, indkøbt af bedstefaderen i København der satte tanker i gang.

Den lå i bedstefaderens skuffe og blev engang imellem fundet frem, den er i øvrigt at finde på det lille stenmuseum og har stadig en hædersplads i Ivan Andersens hjerte.

”Jeg gik og undrede mig over hvordan man kunne lave så flot et arbejde med en sten,” erindrer den nu 66-årige tidligere typograf.

Oprindeligt er Ivan Andersen fra København, bydreng var knægten nu ikke, og så hurtigt han kunne komme til det, flyttede han til Jylland. Han endte i Tved sogn, hvor konen, Karen Andersen stammer fra.

Sammen tog de på aftenskolekursus om stenalderen og siden har interessen bidt sig stensikkert fast. Kurset er blevet fulgt år efter år og en masse viden har ophobet sig hos Ivan Andersen. I over tyve år har han hugget over 500 stenøkser og mere end 1000 flinteknive samt et utal af flintesten som han ikke har tal på. Den selvlærte flintesmed har med tiden opøvet en unik ekspertise i flint. Han ved hvornår flinten er god, så lyder den som krystalglas, når du slår på den. Giver den en dump lyd er der lufthuller i stenen, der kan få flinten til at flække og ødelægge en god økse.

Og flintesmeden kan fortælle om flintesten til han revner. Den er for eksempel den hårdeste danske sten. Granit, som ikke stammer fra Danmark, kan slet ikke følge med. Med et syvtal på hårdhedsskalaen er flinten i familie med sandsten og kvarts, kun overhalet af ædelsten på otte og ni og diamant på ti.

I en del år har flintesmeden nu og da givet skoleklasser og andre undervisning om stenalderen og vist hvordan man laver redskaber af flint. Det fik ham for et par år siden til at etablere museet på fast basis, lokalerne blev alligevel brugt til undervisningen af skoleeleverne. Så derfor kan du hver tirsdag og onsdag i skolernes sommerferie opleve flintesmeden på skarpt arbejde.

Det gik bare helt i fisk på Molermuseet.

Ekspert anbefaler fiske-fund som Danekræ.

Af Gerda Buhl Andersen.

Fra venstre Niels Bonde, Jan og Elly Verkleij fra Holland, som i går var på Molermuseet, da Jans fossile fund blev afleveret til vurdering som Danekræ i København. (Foto: Henrik Madsen)

I sommer fandt hollænderen Jan Verkleij fra Rosenburg i nærheden af Rotterdam en sjælden fossil i moleret på Mors.

Da han flækkede molerstenen dukkede der nemlig et forstenet eksemplar af en forfader til den fisk, der i dag kendes under navnet Sct. Petersfisken, frem i moleret. Fiskens navn hentyder til de to sorte prikker, der findes på hver side af dem, og som ifølge overleveringen er Vorherres fingeraftryk fra dengang, første eksemplar af fisken blev sat i vandet. Men det er en helt anden historie.

Jan og hans kone, Elly, har flere gange været på fossiljagt på Mors, og i sommer lod Jan sit fund blive på Molermuseet, og senere viste jeg fisken til Niels Bonde, der er geolog og lektor på Geologisk Institut ved Københavns Universitet. Han fortalte, at der kun er fundet tre, fire fossiler af denne fisk og at dette eksemplar er det største. Derfor ville han anbefale, at den blev erklæret for Danekræ, fortæller Henrik Madsen, der er leder af Molermuseet.

I går var Niels Bonde så igen på Mors for at hente fossilet, og finderen, Jan Verkleij havde igen taget turen fra Holland til Mors for at være med ved fiskens farvel til Mors. Niels Bonde tager den med til Geologisk Museum, hvor den vil blive præsenteret for den naturvidenskabelige referencegruppe, der tager stilling til, om den skal være Danekræ eller ej, siger

Henrik Madsen. Han har dog en god fornemmelse i den anledning. Niels Bonde er valuar for referencegruppe, og han har jo allerede sagt, at han vil anbefale at den bliver erklæret for Danekræ, siger Henrik Madsen.

Referencegruppen skal i øvrigt også have vurderet tre andre fossile fisk, som denne sommer er fundet i moleret.

Jeg har selv fundet et fossilt eksemplar af en helt ny fiskeart, Bent Søe har fundet et flot eksemplar af en aborre og en pige fra Vils – Mia Plejdrup – fandt også et flot eksemplar af en aborre, da hun var på fossiljagt med sin klasse. De er alle tre blevet indstillet til vurdering som Danekræ, fortæller Henrik Madsen.

Tidligere på året blev et fossil af en sjælden form for søpindsvin, hvor også piggene var synlige, erklæret for Danekræ, og finderens, Anni Nielsen modtog 4.500 kroner i dusør, fortæller Henrik Madsen.

Da Jan Verkleij fra Holland i sommer flækkede en molersten, dukkede der to sider af samme fisk frem i moleret. Nu skal den sammen med tre andre fossile fiskefund vurderes af den naturvidenskabelige referencegruppe, der afgør, hvad der er Danekræ - og hvad der ikke er. (Foto: Bo Lehm)

Fisken er en fossil forfar til den fisk, der i dag kendes under navnet Sct. Petersfisken. - Der findes kun tre, fire fossiler af denne fisk, og dette eksemplar er det største, fortæller Henrik Madsen. (Foto: Bo Lehm)

Knoglebrud løser hovedbrud TILBAGE TIL JURASSIC PARK:

Blod, blodårer og blødt væv var, hvad palæontologerne fandt i den 70 millioner år gamle dinosaur-knogle.

Forskere har fundet "frisk" blod og væv i 70 millioner år gammel dinosaur-knogle

Alle tiders skræk-dinosaur, den store TRex, er genetisk i familie med strudsen.

Det er forskerne i dag sikre på. Og det er forskerne grotesk nok, fordi de sidste år var nødt til at knække en dinosaurknogle for at kunne få plads til den i en fragthelikopter.

Det er absolut ikke standard, at palæontologer knækker de knogler, de finder under udgravninger.

Men i 2005 skulle et lårben fra en Tyranosaurus Rex fragtes ud med helikopter fra en udgravning i en utilgængelig egn af den amerikanske stat Montana.

Der var kun en vej ud – med helikopter – og det krævede, at knoglen blev brækket midt over.

Plejer at forstene

Den brutale handling gav palæontologerne en overraskelse: Der var blødt væv i den 70 millioner år gamle knogle.

Det ser man ellers aldrig. Normalt er det kun knogler, skaller og tænder, der kan bevares så lang tid.

Når man finder aftegninger af det bløde væv, er det netop kun aftegninger. Vævet er for længst forsvundet og erstattet af mineraler, der forstener og viser, hvordan det bløde væv så ud.

Men altså: Der *var* blødt væv i den gamle knogle. Holdet, under ledelse af professor Mary H. Schweitzer fra North Carolina State University, arbejder nu på at analysere vævet.

Jagter protein-forbindelse

I første omgang har undersøgelser med elektronmikroskop vist, at blodbanerne i den 70 millioner år gamle knogle er stort set identisk med tilsvarende blodbaner i strudseknogler.

Forskerne har længe ment, at der var familiemæssige forbindelser mellem de store fugle og de hedengangne fortidsmonstre.

Nu jagter de protein-forbindelser i det gamle væv.

Dna kan ikke bruges

Og så lige en beroligende oplysning: Palæontologerne er *ikke* ligesom i "Jurassic Park" i gang med at koble dinosaur-dna med tudse-dna for at genoplive monstrene i en zoologisk dinosaur-have ligesom i "Jurassic Park".

Der er formentlig ikke anvendeligt dna i det bløde væv i knoglerne. Ingen regner med, at dna kan holde sig så længe.

Men selvfølgelig: Ingen regnede heller med, at blødt væv ville kunne holde sig så længe...

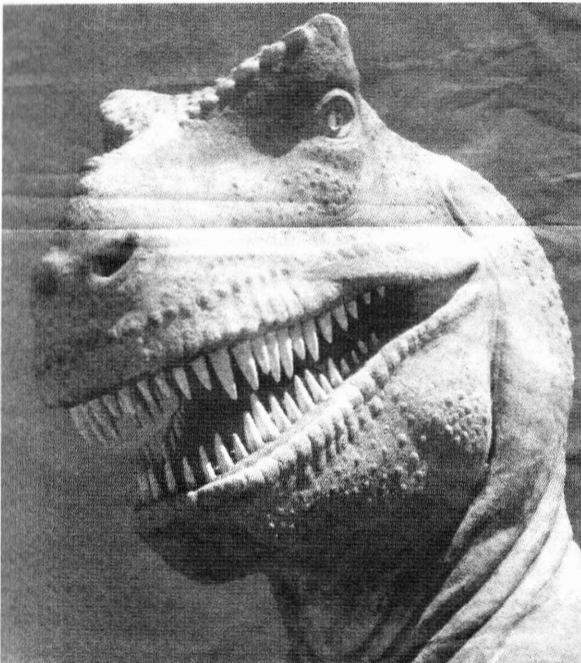
Professor Mary H. Schweitzer fik sig en overraskelse, da hun brækkede en dinosaur-knogle, fordi der ikke var plads til den i helikopteren

Blødt og svampet.

Forskerne opløste mineralerne ved at lægge den forstenede knoglestump i blød i alkaliske væsker. Vævet, der blev tilbage var overraskende svampet og blødt, gennemsigtigt og elasisk.

Fundet blev første gang beskrevet i 2005 i en artikel i Science af professor Mary H. Schweitzer. Hun fortæller, at noget af vævet fra knoglen har karakter af at være blodbaner.

Man har fundet mikroskopiske, runde strukturer i blodbanerne. Det er fornemtlig røde blodlegemer. Efter det første gennembrud har professor Schweitzer og hendes kolleger indsamlet blødt væv fra andre velbevarede T-Rex knogler og fra en 80 millioner år gammel, planteædende hadrosaur. Der er ingen der regner med, at fundet kan bruges til dna-sjov med dyrene. Til gengæld håber man på nye resultater i forskning af hvordan dyrene forstenede – og måske endda ny oplysninger om dinosaurernes fysiologi og stofskifte.

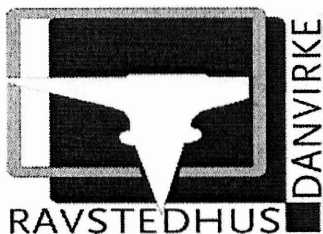
Med dna fra dinosaurusser og tudser genoplivede forskere Tyrannosaurus Rex og slap den løs på uskyldige zoo-gæster. På film. I virkelighedens verden har forskere fundet blødt væv i 70 millioner år gamle knogler-men de er altså ikke ved at opbygge en forlystelsespark fuld af monstre.

(Foto: Bob Burch)

Sakset fra Ekstrabladet

skipper@eb.dk

AF BO ELKJÆR

Ravstedhus • DanVirke ApS

Ravsted Hovedgade 51, Ravsted, DK-6372 Bylderup-Bov

Tlf. 74 64 76 28 • Fax 74 64 74 90

E-mail: ravstedhus@ravstedhus.dk

CVR-nr.: DK 27 22 63 29 • Giro: 5 61 11 99

Bank: Sydbank Sønderjylland

www.fossils.dk

**Fossiler og Mineraler fra hele verden
samt udstyr til fossilsamlere**

Geolog hammer – Lupper – Stands i plast
& metal – Opbevaringsæsker – Petriskål
Poser – Plexigum & Bøger

v/Søren Kristensen,
Åvej 1
3660 Stenløse
Tlf.: 28 28 86 25

En bid af fortiden lige til Deres hoveddør...

BOG NYHEDER

NY Geologisk Set ...

Det Sydlige Jylland

188 s. 270 kr.

- nu mangler kun Sjælland!

Forsteninger fra Danmark

Fast bind, 56 s. 150 kr.

STEN – lær stenene på stranden at kende

Fast bind, 66 s. 150 kr.

Nyhed fra GEUS:

Grønlands geologiske udvikling - fra urtid til nutid

Stort format, fast bind, 270 s. 290 kr.

En fantastisk flot bog til en lav pris.

Læs mere om bogen på www.geus.dk

Djurslands Geologi

Grundig og flot illustreret.

Fast bind, 96 s. 225 kr.

- mail eller ring til

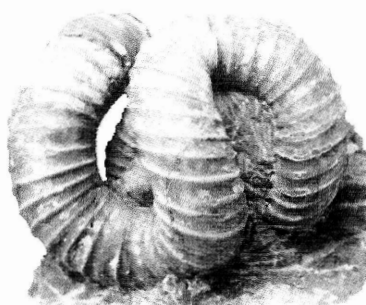
GEOGRAFFORLAGET

go@geografforlaget.dk 63 44 16 83

Besøg os i Rønde

Flotte mineraler, store fossiler, perler,
spændende smykker,
konkylier.

Alt i låse, kugler, chips
m.m.

Hedegaard

Strandvejen 2a, 8410 Rønde Tel. 86871400

www.Hedegaard.biz

Returneres ved varig adresseændring

Afsender: Jysk Stenklub
Adresse: Myntevej 16
Postnr. og by: 8240 Risskov

Program for Jysk Stenklub foråret 2007

- Lø. d. 13/1**   **Klubmøde på Risskov Bibliotek.
Fortebacken 1, Risskov.
Foredrag af Jesper Milan,
Geologisk Institut:
Fodspor fra Danmarks fortid.**
- Lø. d. 10/2**   **Klubmøde på Risskov Bibliotek.
Foredrag af Susanne Plesner:
Kaskadebjergene i USA.**
- Lø. d. 10/3**   **Klubmøde på Risskov Bibliotek.
Generalforsamling.**
- Lø. d. 14/4**   **Klubmøde på Risskov Bibliotek.
Foredrag af Niels Hansen, Sydsjællands
Amatørgeologiske Forening:
Falske fossiler.**

Der er *ikke* studielokale til rådighed på Risskov Bibliotek.

Husk selv at medbringe nødvendig proviant til møderne. Fra kl. 13.00 er der åbent for handel, bytning, stensnak og ”sten på bordet”. Mødet starter kl. 14.30.

AL DELTAGELSE I FORENINGENS AKTIVITETER SKER PÅ EGEN REGNING OG RISIKO.

Deadline for decembernummeret af STENHUGGEREN er den 3. januar 2007. Materiale sendes til Karen Pii.